

GDI

Global
Disinformation
Index

การประเมินความเสี่ยง ด้านข้อมูลบิดเบือน: ตลาดข่าวออนไลน์ใน ประเทศไทย

ผู้เขียนรายงาน: พรรษาสิริ กุหลาบ, วรากรณ์ ฉัตรชาติ, ญาณินี เพชรานันท์

นักวิจัย: พรรษาสิริ กุหลาบ, วรากรณ์ ฉัตรชาติ, ญาณินี เพชรานันท์, นันทกา สุธรรมประเสริฐ

ออกแบบ: www.designbythink.co.za

Global Disinformation Index เป็นองค์การไม่แสวงหาผลกำไรที่ดำเนินงานบนหลักการสามประการ คือ ความเป็นกลาง ความเป็นอิสระ และความโปร่งใส วัตถุประสงค์ของเราคือโลกที่ปราศจากข้อมูลบิดเบือนและอันตรายจากมัน การวิจัยของเราคือการศึกษาการกระตุ้นให้ภาคอุตสาหกรรมและรัฐบาลปกป้องข้อมูลเท็จ เราจัดให้มีการให้คะแนนความเสี่ยงในการบิดเบือนข้อมูลของเว็บไซต์สื่อต่างๆ ของโลก

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดไปที่ www.disinformationindex.org.

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2519 และถือเป็นสถาบันวิจัยอันทรงเกียรติและมีประวัติความเป็นมายาวนานที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย สถาบันฯ ประกอบไปด้วยศูนย์วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยเชิงประเด็นศึกษาในเจ็ดสาขา โดยมีศูนย์แม่โขงศึกษา และศูนย์พหุวัฒนธรรมศึกษาและนวัตกรรมทางสังคมที่ดำเนินงานวิจัยสหวิทยาการ หรือ สาขาวิชาอย่างเข้มข้น ซึ่งหัวข้อในการวิจัยนั้นมีความครอบคลุมหลากหลายไปจนถึงเชิงนโยบาย ได้แก่ การย้ายถิ่น (Migration) เยาวชนและการพัฒนา (Youth and development) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Civic education and sustainable economy) ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2564 แสดงให้เห็นว่าสถาบันฯ ได้มีส่วนร่วมในโครงการวิจัย 150 โครงการทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ ภาครัฐระดับชาติประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐต่างๆที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนภาครัฐระดับนานาชาตินั้นประกอบไปด้วยองค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันทางวิชาการและองค์กรเอกชนข้ามชาติ (เช่น ธนาคารโลก องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน องค์การแรงงานระหว่างประเทศ องค์กรเพื่อสตรีสหประชาชาติ องค์กรอ็อกแฟม มูลนิธิบีบีเอ็ม มหาวิทยาลัยเฮก และศูนย์ประสานการเสวนาเพื่อนมนุษย์ธรรม)

GDI Global Disinformation Index

สถาบันเอเชียศึกษา
INSTITUTE OF ASIAN STUDIES
Chulalongkorn University

มิถุนายน 2023 เผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาตสิทธิ์ที่ฟคอมมอนส์ (CC BY-NC-SA 4.0)

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	4
ข้อค้นพบงานวิจัยที่สำคัญ: ประเทศไทย	5
ตลาดสื่อประเทศไทย:	6
คุณลักษณะและขอบเขตที่สำคัญ	
การจัดอันดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน	8
ภาพรวมตลาดสื่อไทย	8
ภาพรวมวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านต่างๆ	12
ด้านเนื้อหา (Content Pillar)	
ด้านการปฏิบัติงาน (Operations Pillar)	
บทสรุป	16
ภาคผนวก: ระเบียบวิธีวิจัย	17
การเลือกเว็บไซต์ในการทำวิจัย	17
การรวบรวมข้อมูล	17
การวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างตัวชี้วัด	18
การจัดอันดับความเสี่ยง	20
อ้างอิงท้ายเรื่อง	21

บทสรุปผู้บริหาร

เนื่องจากธุรกิจการข่าวได้ขยายไปสู่โลกออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการผลิตและกระจายข่าวจึงนำพาอุตสาหกรรมสื่อไปสู่ความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนในรูปแบบใหม่

แรงขับเคลื่อนผลประโยชน์ทางการเงินส่งผลให้เว็บไซต์ข่าวต่างๆ กระจายข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือนเพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนการเข้าเยี่ยมชมออนไลน์ในเว็บไซต์ ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้จากการโฆษณาให้แก่เว็บไซต์ตนเองในท้ายที่สุด อย่างไรก็ตาม การแพร่กระจายข้อมูลที่มีบิดเบือนนั้นมีผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบอย่างใหญ่หลวงตามมา

ตัวอย่างที่มีให้เห็นล่าสุดและถือเป็นตัวอย่างที่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงได้ นั่นคือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนเกี่ยวกับการระบาดครั้งใหญ่ของโควิด-19 การให้ข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนเหล่านี้ถือเป็นการบ่อนทำลายระบบสาธารณสุข ความปลอดภัยและการรับมือของภาครัฐเนื่องจากเป็นการกระทำที่ขัดขวางมิให้เกิดสำนึกส่วนรวมต่อข้อเท็จจริงที่สังคมยอมรับและเห็นพ้องต้องกัน GDI (Global Disinformation Index) หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ให้ข้อมูลดัชนีชี้วัดข้อมูลบิดเบือนระดับสากล ได้นิยามข้อมูลบิดเบือน (disinformatoin) ไว้ว่าเป็น ‘การแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารแบบเป็นปรปักษ์ที่ก่อให้เกิดภัยในโลกความเป็นจริง’ และการจัดระดับความเสี่ยงของ GDI นั้นอยู่บนฐานตัวชี้วัดความเสี่ยงต่างๆ ที่เว็บไซต์สื่อต่างๆ จะสร้างความเข้าใจบิดเบือนให้แก่ผู้รับสารด้วยการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนแบบเป็นปรปักษ์เหล่านี้ ตัวชี้วัดเหล่านี้แบ่งเป็นด้านโครงสร้างเนื้อหาและด้านการปฏิบัติงาน (Content pillar and Operations pillar) ซึ่งวัดระดับคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาบนเว็บไซต์รวมถึงความซื่อตรงด้านการปฏิบัติงานและหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการ¹ ระดับความเสี่ยงโดยรวมของเว็บไซต์นั้นๆ ได้รับการประเมินบนฐานคะแนนรวมของตัวชี้วัดทุกตัว ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ศูนย์ (ระดับความเสี่ยงสูงสุด) ไปจนถึงหนึ่งร้อย (ระดับความเสี่ยงต่ำสุด)

วิธีการจัดอันดับความเสี่ยงของ GDI นั้นมิได้มีเป้าหมายจะชี้เป้าว่าเว็บไซต์สื่อใดบิดเบือนหรือเว็บไซต์สื่อใดเชื่อถือได้ กว่าแนวทางของ GDI นั้นมุ่งสะท้อนว่าเว็บไซต์สื่อต่างๆ มีระดับ

ความเสี่ยงโดยรวมที่จะมีข้อมูลบิดเบือนได้ การจัดอันดับนี้ถือเป็นการให้ข้อมูลเชิงลึกเบื้องต้นเกี่ยวกับตลาดสื่อไทยและอันดับความเสี่ยงในการมีข้อมูลบิดเบือนโดยรวมของสื่อไทย รวมไปถึงจุดแข็งและความท้าทายต่างๆ ที่เว็บไซต์เผชิญเมื่อต้องลดความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน

รายงานต่อไปนี้จะนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนสำหรับตลาดสื่อในประเทศไทย โดยศึกษาจากเว็บไซต์ข่าว 33 โดเมน ทุกเว็บไซต์ในการศึกษาวิจัยนี้จะได้รับผลคะแนนและอันดับความเสี่ยงผ่านอัลกอริทึมที่มีการระบุไว้โดยเปิดเผยแก่คนทั่วไป ข้อมูลเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยที่จัดทำขึ้นโดย GDI ร่วมกับสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับนี้มีเป้าหมายในการนำเสนอภาพรวมของตลาดสื่อในเชิงองค์รวม ซึ่งรวมถึงจุดแข็งและข้อบกพร่องต่างๆ ด้วย ข้อมูลการจัดอันดับของแต่ละเว็บไซต์นั้นถือเป็นส่วนหนึ่งในการเก็บข้อมูลรวมของ GDI และเพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดข้อมูลและการตีตราช่องทางสื่อที่มีความเสี่ยงสูง โดยส่วนใหญ่แล้ว ข้อมูลเหล่านี้จะไม่ได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชน การจัดอันดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนที่น่าเชื่อถือและเป็นกลางถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วน กรอบการจัดอันดับความเสี่ยงสำหรับประเทศไทยจะเป็นข้อมูลสำคัญให้แก่ผู้กำหนดนโยบายเว็บไซต์ข่าวและภาคประชาสังคม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายสามารถกำจัดช่องทางหาผลประโยชน์ที่เป็นที่น่าสงสัยให้เกิดข้อมูลบิดเบือนได้ นอกจากนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาในปัจจุบันถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนพันธกิจของ GDI ในการกำจัดการทำธุรกรรมด้านข้อมูลบิดเบือน โดยข้อมูลจะได้รับการจัดสรรเพื่อแบ่งปันไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีการโฆษณาและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีหน้าที่ในการตักตวงสนับสนุนข้อมูลบิดเบือน

ข้อค้นพบงานวิจัยที่สำคัญ: ประเทศไทย

ในการพิจารณาภูมิทัศน์สื่อในประเทศไทยนั้น การประเมินของ GDI พบว่า:

โดเมนในกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดมีความเสี่ยงระดับสูงไปจนถึงสูงสุดในการนำเสนอข้อมูลบิดเบือนให้แก่ผู้รับข้อมูลบนเว็บ

- มีเว็บไซต์จำนวน 14 เว็บไซต์ที่แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงระดับสูง ในขณะที่เดียวกัน มีเว็บไซต์ 2 เว็บไซต์ที่ได้รับการจัดให้อยู่ในหมวดที่มีระดับความเสี่ยงสูงสุด โดยหลายเว็บไซต์แทบจะไม่มีการระบุชื่อผู้เขียน (Byline) หรือแหล่งข้อมูลที่พิสูจน์ตัวตนได้ อีกทั้งยังมีนโยบายที่คลุมเครือต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอ้างอิงหรือการแสดงผลที่มาของข้อมูล
- มีเว็บไซต์เพียงสองเว็บไซต์เท่านั้นที่ได้รับการประเมินว่ามีความเสี่ยงต่ำ เว็บไซต์เหล่านี้ทำคะแนนโดยรวมได้ดี เพราะเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นกลางและไม่ปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึก อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในการให้สาธารณชนเข้าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนการเผยแพร่และนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขหลังการเผยแพร่ นั้น ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ถือเป็นหลักประกันว่าข้อมูลต่างๆ ที่เผยแพร่ในเว็บมีความถูกต้องเที่ยงตรง (Accuracy)
- โดเมนที่เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษานี้มีอันดับความเสี่ยงโดยเฉลี่ยที่ 57 จาก 100 อันดับ

เว็บไซต์ส่วนใหญ่ในตลาดสื่อไทยทำผลงานได้ดีเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดด้านเนื้อหา ส่งผลให้มีคะแนนเฉลี่ยฐานโครงสร้างอยู่ที่ 79 คะแนนจาก 100 คะแนน

- เนื้อหาของเว็บไซต์ที่ได้รับการประเมินส่วนใหญ่เน้นปราศจากการใช้คำเชิงลบเพื่อโจมตีผู้อื่น (Negative Targeting) หรือสร้างกระแสให้เกิดการแบ่งฝักฝ่าย โดยใช้เนื้อหาหรือข้อมูลที่ถูกคนอื่น และเข้าข้างคนที่จัดว่าเป็นพวกตน (Out-and-In-Group) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสำหรับตัวชี้วัดทั้งสองอยู่ในระดับที่สูงกว่า 90 คะแนนจาก 100 คะแนน
- แม้จะมีคะแนนภาพรวมสูงด้านโครงสร้างนี้แต่เว็บไซต์สื่อของประเทศไทยมีการดำเนินงานไม่ดีนักเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดเรื่องการระบุชื่อผู้เขียน (Byline) แหล่งที่มาและข้อมูลอ้างอิง ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 20, 35 และ 54 ตามลำดับ
- คะแนนเฉลี่ยตามหลักการวิเคราะห์จุกตัวอยู่ที่คะแนนตั้งแต่ 72 คะแนน ถึง 85 คะแนน

กว่า สื่อไทยส่วนใหญ่ได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำเมื่อดูจากตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุนี้สื่อไทย (ที่เราเลือกมาประเมิน) จึงมีความเสี่ยงที่จะเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือน

- คะแนนเฉลี่ยของทุกตัวชี้วัดด้านปฏิบัติงานอยู่ที่ 35 คะแนน จาก 100 คะแนน โดยแต่ละเว็บได้คะแนนระหว่าง 10 คะแนน ถึง 68 คะแนน
- โดยรวมแล้ว เว็บไซต์สื่อของประเทศไทยมีคะแนนต่ำมาก เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดด้านการรับประกันความถูกต้องเที่ยงตรง นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลและการระบุชื่อผู้เขียน รวมไปถึงการให้ข้อมูลด้านคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการ
- เว็บไซต์สื่อไทยได้คะแนนดีที่สุดในนโยบายด้านการแสดงความเห็น โดยมีคะแนนเฉลี่ยของตัวบ่งชี้อยู่ที่ 85 คะแนนจาก 100 คะแนน

สิ่งที่เว็บไซต์สื่อไทยขาดอย่างมากคือความโปร่งใสด้านนโยบายในการดำเนินงาน

- เว็บไซต์ต่างๆ ควรให้ความสำคัญในการกำหนดและเปิดเผยแนวทางปฏิบัติและนโยบายด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอันดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนของตน
- การตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนการเผยแพร่และกระบวนการแก้ไขข้อผิดพลาดหลังการเผยแพร่ รวมถึงนโยบายด้านแหล่งข้อมูลอ้างอิงและการระบุชื่อผู้เขียนของเว็บไซต์ถือเป็นจุดที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างมาก
- การนำแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice) ด้านการสื่อสารมวลชนเหล่านี้ไปใช้และเปิดเผยต่อสาธารณชนจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือต่อกองบรรณาธิการของเว็บไซต์ข่าวและลดความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน

ตลาดสื่อประเทศไทย: คุณลักษณะและขอบเขตที่สำคัญ

ภูมิทัศน์สื่อไทยเต็มไปด้วยผู้เล่นที่มีความหลากหลายและเป็นผู้เล่นที่มีรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างกัน

อีกทั้งยังประกอบไปด้วยประเภทข่าวและกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายด้วยเช่นกัน ตลาดสื่อไทยนั้นไม่ต่างจากตลาดสื่อส่วนใหญ่ในโลก ในแง่ที่ว่า ความนิยมและความแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตรวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารดิจิทัลในหมู่ผู้ใช้ชาวไทยได้ส่งผลให้ภูมิทัศน์สื่อไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภูมิทัศน์สื่อไทยในปัจจุบันต่างจากสื่อยุคเก่าของไทยที่ตลาดสื่อมีเพียงกลุ่มเจ้าของกิจการและผู้ผลิตจำนวนน้อยที่ยึดครองตลาดสื่อ ดังนั้น ยุคดิจิทัลจึงเปิดโอกาสให้ผู้เล่นของจำนวนมากมายเข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีรูปแบบการดำเนินงาน รูปแบบของข่าวและกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

สื่อเชิงพาณิชย์ หมายรวมถึงแบรนด์ข่าวระดับประเทศซึ่งเป็นที่รู้จักในทุกรัฐหรือสื่อท้องถิ่น บริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางใหม่ๆที่ผลิตเนื้อหาออนไลน์และผู้สร้างและผลิตเนื้อหาบนสื่อออนไลน์หรือที่เรียกว่า "อินฟลูเอนเซอร์" (คนที่มอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมาย) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุของรัฐที่ดำเนินกิจการมาหลายทศวรรษ อีกทั้งยังมีบริการสาธารณะด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่ได้ดลองครบรอบ 15 ปีเมื่อไม่นานมานี้ ณ ปี พ.ศ. 2566 กิจการสื่อที่ดำเนินงานโดยไม่แสวงหาผลกำไรนั้นหมายรวมถึงสื่อสารมวลชนทางเลือก สื่อที่ดำเนินการโดยภาคประชาสังคมและนักข่าวพลเมือง นอกจากนี้ องค์กรสื่อส่วนใหญ่ที่ใช้ช่องทางสื่อแบบดั้งเดิมก็หันมาสร้างเนื้อหาสำหรับช่องทางออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆที่เป็นที่นิยม ในขณะที่ผู้ผลิตข่าวรายใหม่และรายย่อยเลือกใช้เฟซบุ๊กหรือยูทูปเป็นช่องทางหลัก ด้วยเหตุนี้ ตลาดสื่อออนไลน์ในประเทศไทยจึงจัดแบ่งไปด้วยเนื้อหาหลากหลายประเภท

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในช่วงต้นปี พ.ศ. 2566 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นจำนวน 61.21 ล้านคน โดยร้อยละ 85.4 ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างน้อยหนึ่งช่องทาง ความเร็วในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (ทั้งแบบเคลื่อนที่และแบบประจำที่) ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆและค่าบริการเชื่อมต่อสัญญาณที่มีราคาถูกลงส่งผลให้อัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประเทศอยู่ที่ประมาณร้อยละ 85.3 ของประชากรทั้งหมด² ตามข้อมูล ณ ช่วงต้นปี

พ.ศ. 2566 แม้เฟซบุ๊กและยูทูปจะเป็นช่องทางที่มีจำนวนผู้ใช้งานสูงสุดในตลาดสื่อสังคมออนไลน์ของไทย³ แต่ทวิตเตอร์กำลังมีผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ.2565⁴ และในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาไม่นานนี้ จำนวนผู้ใช้งานตึ๊กต็อกในประเทศไทยก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน⁵

ในแง่ของการบริโภคข่าว สื่อออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นหนึ่งในแหล่งข่าวอันดับต้นๆของประเทศไทย (ร้อยละ 91 และร้อยละ 78 ตามลำดับ) ตามมาด้วยสื่อทางโทรทัศน์ (ร้อยละ 50) ในขณะที่การบริโภคข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์มีอัตราต่ำสุด (ร้อยละ 15)⁶ คนส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการบริโภคข่าวสารผ่านยูทูปสูงสุดอีกด้วย⁷ นอกจากนี้ ค่าธรรมเนียมอินเทอร์เน็ตที่ไม่แพงและสภาวะที่สื่อออนไลน์มีกฎควบคุมค่อนข้างน้อยยังมีส่วนส่งเสริมการเติบโตและความนิยมของสื่อที่มีเนื้อหาเหมือนรายการโทรทัศน์ (TV-style) ซึ่งสร้างและผลิตโดยผู้ผลิตงานอิสระออนไลน์⁸

การที่ผู้บริโภคมีอุปกรณ์ดิจิทัลเป็นที่พึ่งพาในการบริโภคเนื้อหาออนไลน์ส่งผลให้ภาครัฐและเอกชนมีการซื้อพื้นที่สื่อออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยการใช้จ่ายในการซื้อสื่อออนไลน์เพิ่มขึ้นจากประมาณ 12 พันล้านบาท (ประมาณ 349 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในปี พ.ศ. 2560 ไปเป็นกว่า 26 พันล้านบาท (ประมาณ 757 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในปี พ.ศ. 2565 ในทางกลับกัน ค่าโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ตกลงเกือบร้อยละ 70 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 ทว่าท่ามกลางการเติบโตของสื่อออนไลน์ งบประมาณโฆษณาประจำปีสำหรับกิจการโทรทัศน์ยังคงมีส่วนแบ่งที่มากที่สุดโดยคิดเป็นมูลค่ากว่า 60 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2565 (ประมาณ 1.75 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)⁹

องค์กรข่าวส่วนใหญ่ยังคงต้องพึ่งพิงรายได้จากโฆษณาเป็นหลักทั้งจากผู้ลงโฆษณาและการลงโฆษณาออนไลน์ผ่านโปรแกรมอัตโนมัติ (Online programmatic advertising) ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้านความต้องการของผู้บริโภคซึ่งมีส่วนทำให้รายได้จากการโฆษณาตกลง สื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์จำนวนมากจึงพยายามลดต้นทุนการดำเนินงานด้วยการปรับลดอัตราค่าจ้างพนักงานในช่องทางสื่อดั้งเดิมและขยายหน่วยการผลิตสำหรับช่องทางออนไลน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายสำนักที่ตีพิมพ์มาอย่างยาวนานได้หยุดการดำเนินงานด้านสื่อสิ่งพิมพ์และโยกย้ายไปใช้สื่อออนไลน์ทั้งหมด บางกิจการได้พัฒนากลยุทธ์การสร้างรายได้อื่นๆ เช่น การจัดสัมมนาและกิจกรรมพิเศษเฉพาะสมาชิกหรือบุคคลที่จ่ายเงินเพื่อเข้าร่วม

การให้บริการผ่านระบบการจ่ายค่าสมัครสมาชิกต่างๆ และการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งยังไม่แสดงผลลัพธ์ชัดเจนนัก¹⁰ ด้วยเหตุนี้ การรายงานข่าวส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนช่องทางออนไลน์มีแนวโน้มที่จะอยู่ในรูปแบบที่สั้นกระชับ เน้นการรายงานสถานการณ์ เลื่อนนำเสนอเหตุการณ์เพียงช่วงใดช่วงหนึ่ง และนำเสนอเรื่องราวด้วยมุมมองและภาษาที่ปลุกปั่นอารมณ์ เพื่อดึงดูดผู้ชมและสร้างการมีส่วนร่วมทางออนไลน์ (Online engagement)¹¹ อย่างไรก็ตาม มีพื้นที่สื่อเพียงเล็กน้อยที่ได้รับการจัดสรรสำหรับการรายงานข้อมูลเชิงลึกหรือเชิงสืบสวนซึ่งต้องใช้การลงทุนอย่างมากทั้งในด้านทรัพยากรและเวลาในการผลิต รวมถึงการจัดการความเสี่ยง¹²

ถึงแม้ผู้บริโภคชาวไทยจะบริโภคข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์เป็นปริมาณมาก แต่ก็ยังคงเชื่อว่าแบรนด์ข่าวส่วนใหญ่ที่ก่อกำเนิดจากช่องทางสื่อดั้งเดิมยังคงมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด คะแนนความเชื่อถือข่าวสารโดยรวมในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 53 ซึ่งสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารที่ได้รับอิทธิพลแทรกแซงสูง ซึ่งถือว่าสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชีย โดยผลจากการจัดอันดับนี้ถือว่าสอดคล้องกับบรรยากาศทางการเมืองของประเทศไทยที่มีความขัดแย้งแบ่งขั้ว¹³

การเติบโตของอัตราการเข้าถึงและการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศนั้นสวนทางกับระดับเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพทางอินเทอร์เน็ตซึ่งผกผันไปมาระหว่างจำกัดความว่าไม่เสรี (not free) และมีเสรีภาพกึ่งหนึ่ง (partly free) ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาตามการประเมินขององค์กรวิจัยและสนับสนุนประชาธิปไตย เสรีภาพทางการเมืองและสิทธิมนุษยชน หรือ Freedom House มีความเป็นไปได้สูงว่าระดับเสรีภาพที่ถูกจำกัดมีความเกี่ยวข้องกับการก่อรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 และรัฐบาลที่มีความสัมพันธ์กับกองทัพในเวลาต่อมา¹⁴ เมื่อเกิดการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างแพร่หลายในหมู่เยาวชนตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 รัฐบาลไทยจึงอ้างถึง "ความมั่นคงแห่งชาติและความสงบเรียบร้อยของประชาชน" เป็นฐานในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลเชิงลบต่อเสรีภาพในการแสดงออก โดยในบรรดากฎหมายสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกัเสรีภาพของสื่อมวลชนคือประมวลกฎหมายอาญา 112 (หรือที่เรียกว่ากฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) ซึ่งมีโทษจำคุก 3 ถึง 15 ปี¹⁵ กฎหมายสำคัญอีกฉบับหนึ่งที่เกี่ยวข้องกัเสรีภาพของสื่อมวลชนคือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ซึ่งมักมีการใช้เพื่อควบคุมเนื้อหาออนไลน์ ควบคู่กับกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหรือกฎหมายหมิ่นประมาท โดยอ้างความจำเป็นเรื่องความปลอดภัยสาธารณะ¹⁶ ประกอบกับ วิชาชีพสื่อจำนวนมากยังถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะ (SLAPPs) เพราะได้รายงานหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับการกระทำของหน่วยงานภาครัฐหรือข้อกล่าวหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของภาครัฐกิจต่างๆ¹⁷

นอกจากนี้ สถานะด้านเสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยยังได้รับการจัดอันดับรั้งท้ายในหมู่ประเทศจำนวน 180 ประเทศที่มีการทำการสำรวจโดยผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders)¹⁸ ตามข้อมูล ณ ปัจจุบัน ผู้สื่อข่าวยังไม่ได้ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่แบ่งขั้วและแตกแยกในสังคม สื่อกระแสหลักได้ใช้วิธีการเซ็นเซอร์ตัวเองเมื่อต้องรายงานข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประท้วงและการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 หลังจากศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่าการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ของผู้ประท้วงเป็นการกระทำเพื่อล้มล้างระบบการเมืองของประเทศ หน่วยงานที่กำกับดูแลการกระจายสัญญาณภาพและเสียงของประเทศไทยจึงได้มีคำสั่งให้สื่อออนไลน์การรายงานข้อเรียกร้องของผู้ประท้วงเนื่องจากการกระทำเหล่านี้ อาจถือเป็นการละเมิดคำตัดสินของศาล¹⁹

ในทางกลับกัน การปิดกั้นสื่อกระแสหลักได้ส่งผลให้เกิดสื่อทางเลือก องค์กรภาคประชาสังคม และผู้สื่อข่าวพลเมืองที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายของตนเอง²⁰ อย่างไรก็ตาม องค์กรเหล่านี้มักต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภาครัฐระงับ ขอบังคับ ข้อห้ามต่างๆ เมื่อมีการรายงานข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประท้วง แรงกดดันเหล่านี้ยังหมายรวมถึงการได้รับคำสั่งให้ปิดช่องทางสื่อออนไลน์และระงับใบอนุญาตการกระจายสัญญาณภาพและเสียง ผู้สื่อข่าวภาคสนามต้องเสี่ยงกับการถูกจับกุมและได้รับบาดเจ็บจากสารเคมีแก๊สน้ำตาและกระสุนยางที่มีการใช้ระหว่างการประชุมประท้วง²¹

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 ขณะที่โควิด-19 กำลังแพร่ระบาดอย่างหนัก รัฐบาลไทยได้กำหนดมาตรการและกลไกทางกฎหมายเพื่อลดการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชนและคุกคามเสถียรภาพของประเทศ ครอบคลุมข้อบังคับนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการปิดกั้นช่องทางสื่อสารข้อมูล รวมถึงการอภิปรายถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในช่วงวิกฤตด้านสาธารณสุข²² ในปี พ.ศ. 2564 มีผู้ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์อย่างน้อย 11 คน (รวมถึงอดีตผู้นำพรรคฝ่ายค้านของประเทศ) ภายหลังจากที่มีการวิพากษ์วิจารณ์แผนการฉีดวัคซีนและการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลผ่านสื่อสังคมออนไลน์²³

ทั้งนี้ แนวทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากสาธารณชนและยังคงมีการดำเนินการอย่างแพร่หลาย คือ หน่วยตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือ Fact checking ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับมือกับข้อมูลต่างๆ ที่สร้างความสับสนเกี่ยวกับโควิด-19 และประเด็นด้านสุขภาพอื่นๆ ในบรรดาหน่วยตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ หน่วยงานที่มีบทบาทมากที่สุดนั้นได้แก่ ศูนย์ชัวร์ก่อนแชร์ (Sure and Share) ของบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นกิจการสื่อสารมวลชนรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เรียกว่า โคแฟค (Co-fact) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของภาคประชาสังคมที่ดำเนินงานในรูปแบบการระดมทรัพยากรจากคนจำนวนมาก (Crowd sourcing) และเครือข่ายภาคีในการตรวจสอบข้อเท็จจริง ส่วนหน่วยงานสุดท้าย คือ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลเพื่อตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลเท็จเกี่ยวกับประกาศและนโยบายต่างๆ ของหน่วยงานรัฐเป็นหลัก²⁴

การจัดอันดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน

ภาพรวมตลาดสื่อไทย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเว็บไซต์ข่าวภาษาไทยจำนวน 33 เว็บไซต์

โดยเลือกจากความนิยมในการเข้าชมเว็บไซต์ (ใช้ข้อมูลการจัดอันดับของบริษัทอเล็กซา จำนวนยอดผู้ติดตามบนเฟซบุ๊กและยอดผู้ติดตามบนทวิตเตอร์) ลำดับความเกี่ยวข้องและศักยภาพที่เชื่อถือการรวบรวมข้อมูลสำหรับเว็บไซต์ได้อย่างครบถ้วน เว็บไซต์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (13) เป็นช่องทางออนไลน์ของสื่อสิ่งพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์รายวันเดิมที่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานมาสู่ช่องทางออนไลน์อย่างเต็มตัว ส่วนเว็บไซต์กลุ่มต่อมาจำนวน 11 เว็บไซต์เป็นสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัลหรือดาวเทียม นอกจากนี้ยังมี 9 เว็บไซต์ที่ดำเนินการผ่านช่องทางออนไลน์มาตั้งแต่ต้น ในส่วนของผู้ถือ

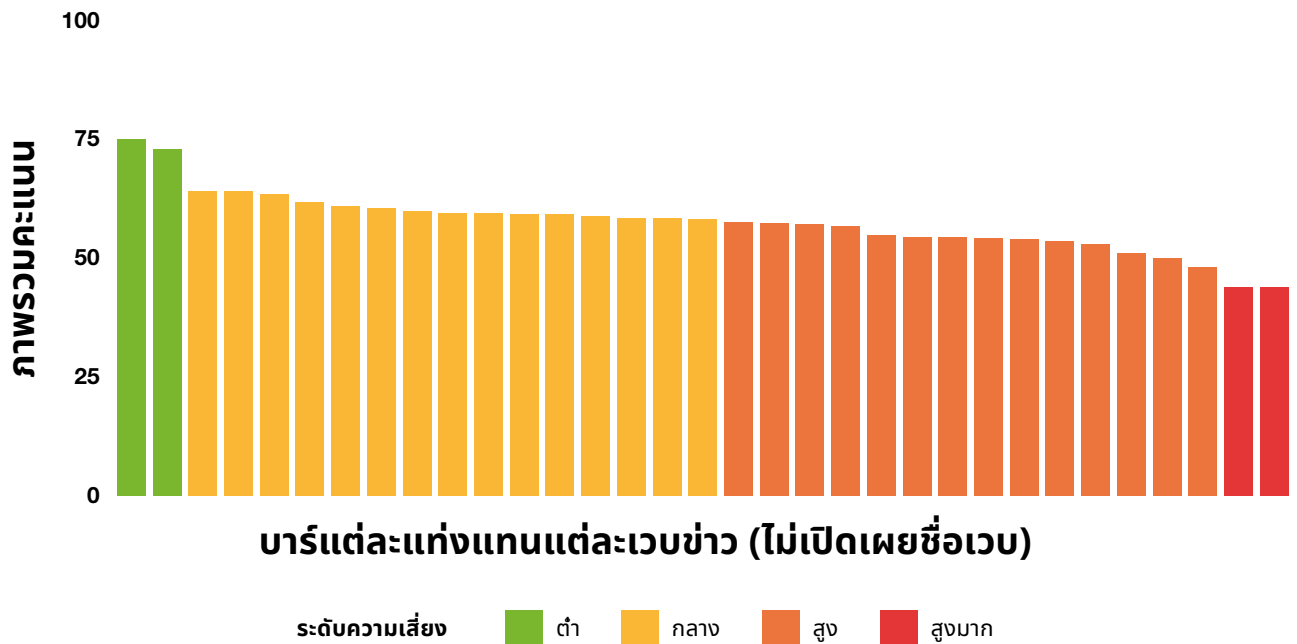
ครองกรรมสิทธิ์ในกิจการนั้น เว็บไซต์จำนวน 15 เว็บไซต์เป็นส่วนหนึ่งของบริษัทจดทะเบียน โดยมีสามบริษัทที่อยู่ในธุรกิจสื่อและข้อมูลข่าวสาร และมีบริษัทหนึ่งที่อยู่กลุ่มบริษัทสินค้าเกษตรและโทรคมนาคมขนาดใหญ่ ส่วนอีกบริษัทหนึ่งนั้นมีบริษัทแม่เป็นผู้ถือหุ้นหลักในธุรกิจการให้บริการด้านการดูแลสุขภาพและการบิน เว็บไซต์จำนวน 14 เว็บไซต์มีผู้ถือครองเป็นภาคเอกชนที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้คร่ำหวอดในวงการสื่อ มีเพียงสองบริษัทที่เป็นธุรกิจออนไลน์หน้าใหม่ นอกจากนี้ ยังมีสถานีแพร่ภาพกระจายเสียงที่มีรัฐเป็นผู้ถือครองกรรมสิทธิ์สองแห่ง สถานีหนึ่งดำเนินกิจการในรูปแบบธุรกิจแสวงหาผลกำไร ส่วนอีกสถานีหนึ่งเป็นสถานีแพร่ภาพกระจายเสียงสาธารณะแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์หนึ่งที่เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรและอีกหนึ่งเว็บไซต์ที่มีบริษัทแม่เป็นสื่อออนไลน์ข้ามชาติ

ตารางที่ 1. เว็บไซต์สื่อที่ได้รับการประเมิน (ตามลำดับตัวอักษร)

สำนักข่าวหรือสื่อ	โดเมน	สำนักข่าวหรือสื่อ	โดเมน
อมรินทร์ทีวี	www.amarintv.com	โพสต์ทูเดย์	www.posttoday.com
กรุงเทพธุรกิจ	www.bangkokbiznews.com	พีพีทีวี 36	www.pptvhd36.com
บ้านเมือง	www.banmuang.co.th	ประชาไท	www.prachatai.com
ไบรท์ ทีวี / ไบรท์ทูเดย์	www.brighttv.co.th	สนุก หรือ สนุกดอทคอม	www.sanook.com
ข่าวช่อง 3 เอชดี	www.ch3plus.com	สยามรัฐ	www.siamrath.co.th
ข่าวช่อง 7 เอชดี	www.news.ch7.com	สปริงนิวส์	www.springnews.co.th
เชียงใหม่นิวส์	www.chiangmainews.co.th	ทีนิวส์	www.tnews.co.th
เดลินิวส์	www.dailynews.co.th	ไทยนิวส์ ออนไลน์	www.thainewsonline.co
อีจัน	www.ejan.co	ไทยพีบีเอส	www.thaipbs.or.th
สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น	www.innnews.co.th	ไทยโพสต์	www.thaipost.net
ข่าวสด	www.khaosod.co.th	ไทยรัฐ	www.thairath.co.th
คมชัดลึก	www.komchadluek.net	ฐานเศรษฐกิจ	www.thansettakij.com
ผู้จัดการออนไลน์	www.mgonline.com	เดอะสแตนดาร์ด	www.thestandard.co
มติชน	www.matichon.co.th	ทีเอ็นเอ็น	www.tnnthailand.com
สำนักข่าวไทย อสมท	www.tna.mcot.net	ท็อปนิวส์	www.topnews.co.th
มุสลิมไทยโพสต์	www.muslimthai.com	เวิร์คพอยท์ ทูเดย์	www.workpointtoday.com
เนชั่น ทีวี 22	www.nationtv.tv		

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

ภาพที่ 1. การจัดอันดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนจำแนกตามเว็บไซต์

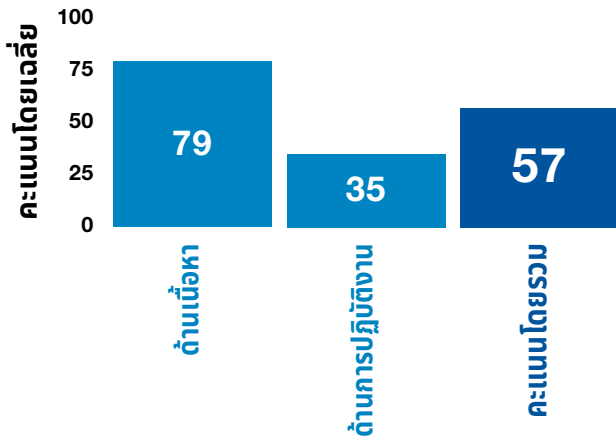
แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาเว็บไซต์สื่อของประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าระดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม 57 คะแนนจาก 100 คะแนน ข้อมูลในภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่ามีเว็บไซต์ที่ได้รับการประเมินเป็นจำนวนประมาณสองในสามของเว็บไซต์ทั้งหมด (25 จาก 33) มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมต่ำกว่า 60 คะแนนจาก 100 คะแนน มีเว็บไซต์สองเว็บไซต์ที่ได้รับคะแนนความเสี่ยงสูงสุดและมีเว็บไซต์จำนวน 14 เว็บไซต์ (ร้อยละ 42) ที่จัดอยู่ในหมวดระดับความเสี่ยงสูง อย่างไรก็ตาม มีจำนวนสองเว็บไซต์ที่ได้รับคะแนนความเสี่ยงต่ำ ส่วนเว็บไซต์ที่เหลือ (15 จาก 33) ได้รับการจัดอันดับความเสี่ยงปานกลาง

การที่เว็บไซต์สื่อไทยได้รับการจัดระดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนอยู่ในระดับปานกลางเป็นผลมาจากถ่วงเฉลี่ยด้านเนื้อหา (79 คะแนน) ซึ่งค่อนข้างดี กับคะแนนด้านการปฏิบัติ

งาน (35 คะแนน) ซึ่งค่อนข้างต่ำตามที่ปรากฏในภาพที่ 2 ข้อค้นพบจากงานวิจัยชี้ให้เห็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลให้สื่อไทยมีแนวโน้มเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือน มาจากกระบวนการทำงานข่าวและกองบรรณาธิการที่ขาดกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงระดับความเสี่ยงด้านโครงสร้างการปฏิบัติงานในภาพรวม องค์กรจึงควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าเว็บไซต์มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนด้านหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการ นโยบายความถูกต้อง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลอ้างอิงและการระบุชื่อผู้เขียน (Byline) ตลอดจนข้อมูลแหล่งทุนที่มีการเปิดเผยต่อสาธารณชนบนเว็บไซต์ นอกจากนี้ เพื่อลดความเสี่ยงในการสื่อสารข้อมูลบิดเบือนไปยังผู้อ่าน เว็บไซต์สื่อไทยควรระบุแหล่งข่าวให้ชัดเจน รวมถึงมีข้อมูลอ้างอิงจำนวนหนึ่ง เพื่อประกันความถูกต้องของเนื้อหา และควรระบุข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนข่าวอย่างละเอียด

ภาพที่ 2. ภาพรวมคะแนนของตลาดสื่อไทยจำแนกตามโครงสร้าง

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

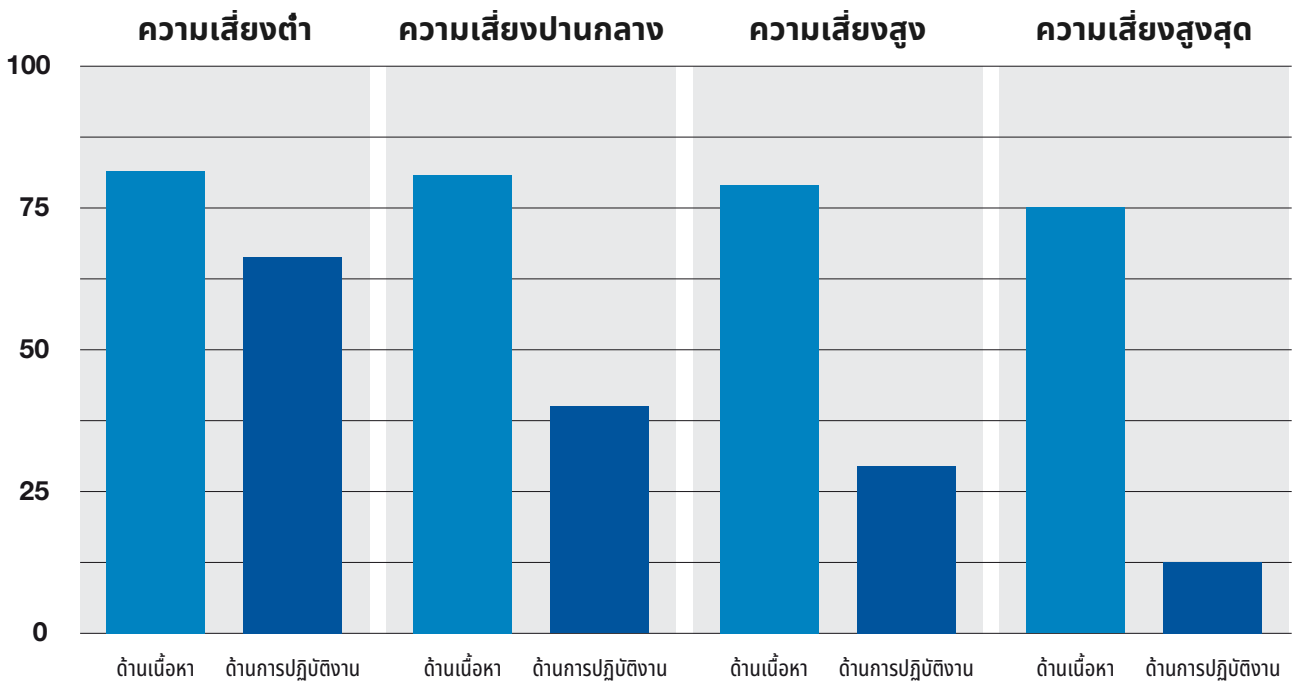
ในประเทศไทย ไม่มีเว็บไซต์ของสื่อใดที่ถือว่ามีความเสี่ยงต่ำสุด แต่มีสื่อสองเว็บไซต์ที่ได้รับคะแนนความเสี่ยงต่ำ เว็บไซต์ทั้งสองเว็บไซต์ทำคะแนนได้ดีในส่วนตัวชี้วัดเนื้อหาเกือบทั้งหมด โดยมีคะแนนเฉลี่ยสำหรับด้านเนื้อหา อยู่ที่ 81 คะแนนจาก 100 คะแนน เนื้อหาในบทความต่างๆ ที่ได้รับการประเมินมีความเป็นกลางและดูเหมือนปราศจากอคติ อีกทั้งภาพประกอบเนื้อหาส่วนใหญ่ก็แทบจะไม่เน้นกระตุ้นให้คนรู้สึกตื่นเต้นหรือระทึกขวัญเกินความเป็นจริง และเว็บไซต์ได้มีการพุ่งเป้าโจมตีกลุ่มบุคคลหรือนักเคลื่อนไหวในทางลบแต่อย่างไรก็ตาม เว็บไซต์ทั้งสองยังมีหลายส่วนที่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการระบุแหล่งข่าวให้ชัดเจนและการระบุชื่อผู้เขียน ในส่วนของคะแนนด้านการปฏิบัติงาน เว็บไซต์ทั้งสองได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 66 คะแนน โดยมีความพร้อมด้านนโยบายสำคัญๆ ที่ได้รับการเผยแพร่บนเว็บไซต์ ควบคู่ไปกับ

ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างผู้ถือครองกรรมสิทธิ์หรือผู้ถือหุ้นและถือฤกษ์จากกองบรรณาธิการว่าด้วยความเป็นอิสระขององค์กร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน เว็บไซต์ทั้งสองเว็บไซต์นี้ควรให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายด้านความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงนโยบายการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนการเผยแพร่เนื้อหาและแนวทางในการแก้ไขข้อผิดพลาดต่อสาธารณชน

มีเว็บไซต์ 15 เว็บไซต์ที่ได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงปานกลาง ถึงแม้ว่า เว็บไซต์เหล่านี้จะมีคะแนนเฉลี่ยด้านเนื้อหา อยู่ที่ 80 คะแนน แต่คะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติงาน อยู่ที่ 40 คะแนนเท่านั้น โดยทั่วไปแล้ว เว็บไซต์เหล่านี้ทำได้ดีในแง่ของการนำเสนอเนื้อหาที่น่าเชื่อถือและปราศจากอคติ แต่กลับทำไม่ได้ดีนักในส่วนของแหล่งที่มา แหล่งข้อมูลอ้างอิงและการระบุผู้เขียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดด้านเนื้อหา ส่วนในด้านการปฏิบัติงาน เว็บไซต์ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ยังคงขาดนโยบายสำคัญด้านการดำเนินงานหรือไม่ได้มีการเปิดเผยนโยบายในส่วนนี้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการหยุดในมาตรฐานสากลด้านสื่อมวลชน นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงสำหรับเว็บไซต์กลุ่มนี้ คือ ความโปร่งใสของนโยบายด้านความถูกต้องของข้อมูล นโยบายแหล่งที่มาของข้อมูล และการระบุผู้เขียน รวมไปถึงหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการ

เว็บไซต์ที่เหลืออีก 16 เว็บไซต์ ซึ่งถือเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างนั้นต่างได้รับคะแนนความเสี่ยงสูงหรือความเสี่ยงสูงสุด เว็บไซต์ที่อยู่ในสองกลุ่มนี้ได้รับคะแนนต่ำในด้านเนื้อหา เนื่องจากแทบไม่เคยมีการระบุผู้เขียนที่ชัดเจนหรือแหล่งที่มาของข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้ นอกจากนี้ เว็บไซต์ในกลุ่มนี้ยังได้รับคะแนนได้ดีต่ำมากในด้านการปฏิบัติงาน โดยเว็บไซต์ที่อยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงได้รับคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติงาน 29 คะแนน ส่วนเว็บไซต์ที่มีความเสี่ยงสูงสุดได้รับคะแนนเฉลี่ยในด้านนี้เพียง 13 คะแนน ข้อมูลที่ได้ชี้ให้เห็นว่าเว็บไซต์เหล่านี้มียังขาดการดำเนินนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการและการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ภาพที่ 3. คะแนนโครงสร้างจำแนกตามอันดับความเสี่ยงของเว็บไซต์

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

ภาพรวมวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านต่างๆ

ด้านเนื้อหา (Content Pillar)

ตัวชี้วัดด้านเนื้อหาให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่นำเสนอบนเว็บไซต์ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการประเมินบทความนิรนามจำนวนยี่สิบบทความจากแต่ละโดเมนบทความเหล่านี้ถูกเลือกมาจากเนื้อหาที่มีการแชร์บ่อยที่สุดในช่วงระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลและจากเนื้อหาตัวอย่างตามหัวข้อที่มีความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน เช่น การเมืองและสุขภาพ คะแนนบทความทั้งหมดจะได้รับการจัดระดับจากศูนย์ (ด้อยที่สุด) ถึง 100 (ดีที่สุด)

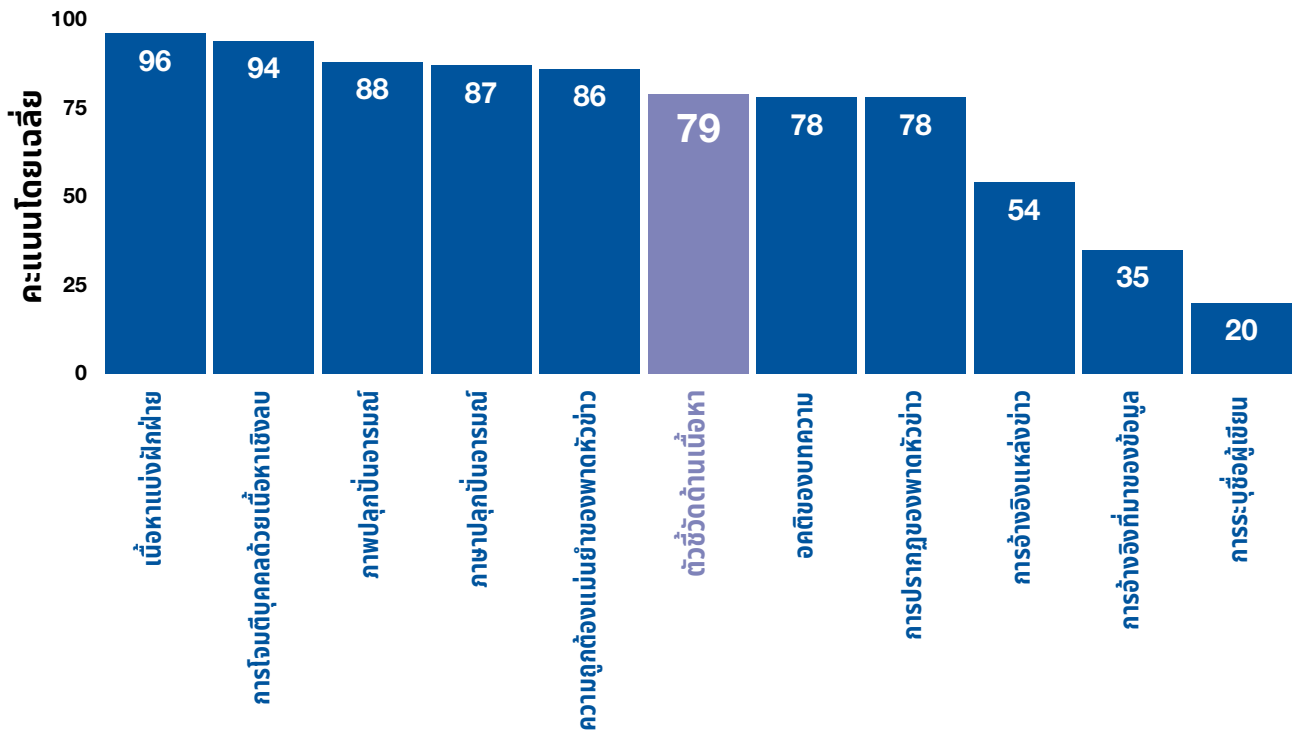
เมื่อคำนวณคะแนนเฉลี่ยจากทุกตัวชี้วัด แต่ละเว็บ (จากจำนวนทั้งหมด 33 เว็บ) ได้รับ 79 คะแนน จาก 100 คะแนน การประเมินนี้ชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาที่นำเสนอบนเว็บไซต์ของไทยโดยทั่วไปมีความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนในระดับต่ำ บทความส่วนใหญ่ที่นำมาประเมินมีการรายงานข้อมูลที่ค่อนข้างไม่มีอคติ เป็นกลาง และไม่มีการนำเสนอแบบเป็นปรักภัย อย่างไรก็ตาม เว็บไซต์สื่อที่ได้รับการประเมินเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่ง (14 จาก 33 หรือร้อยละ 42) มีคะแนนในส่วนเนื้อหาต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยกระจุกตัวอยู่ที่ 72 คะแนน ถึง 85 คะแนน

ตัวชี้วัดด้านเนื้อหาเชิงแบ่งฝักฝ่าย (Out-and-In-Group) คือ มุ่งดูถูกคนอื่น และเข้าข้างคนที่จัดว่าเป็นพวกตน) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 96 คะแนน จาก 100 คะแนน จากที่ประเมินนั้นแทบไม่พบเนื้อหาประเภทประทุษวาจาหรือถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง โดยเว็บข่าวเหล่านี้ไม่ค่อยใช้คำเชิงลบเพื่อโจมตีกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (Negative Targeting) โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 94 คะแนนจาก 100 คะแนน ส่วนหนึ่งที่ทำให้ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงในด้านเนื้อหาอาจมาจากการนำเสนอที่ใช้ภาษาที่เป็นกลาง (88 คะแนน จาก 100 คะแนน) การไม่ใช้ภาษาที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกเกินจริง (87 คะแนนจาก 100 คะแนน) และการพาดหัวข่าวที่เที่ยงตรง (86 คะแนนจาก 100 คะแนน) สิ่งที่ต้องได้รับการกล่าวถึง คือ เนื้อหาที่ได้รับการประเมินส่วน

ใหญ่ไม่ได้มีการรายงานข้อมูลแบบปรักภัยแม้ว่าจะเป็นการรายงานข่าวสารข้อมูลท่ามกลางสภาวะที่มีการแบ่งขั้วทางการเมือง ทั้งนี้เพราะเนื้อหาในกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากประกอบไปด้วยข่าวประชาสัมพันธ์ เนื้อหาที่มีผู้สนับสนุน (sponsored content) รวมถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ "เลลลอตเตอร์นำโชค" และการพยากรณ์ทางโหราศาสตร์รายวัน เนื้อหาเหล่านี้มักสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำจากโฆษณาที่ผ่านการซื้อพื้นที่ที่สื่อโดยตรงและจำนวนการเข้าชม บทความประเภทนี้มักนำเสนอแง่มุมเชิงบวกของเหตุการณ์โดยทั่วไป เช่นนำเสนอเรื่องราวที่น่าตื่นเต้นประทับใจ หรือใช้วิธีเขียนที่น่าตื่นเต้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน แต่ไม่ได้โจมตีบุคคลอื่นโดยใช้ภาษาที่สร้างความเสื่อมเสียหรือแสดงออกถึงอคติใดๆ

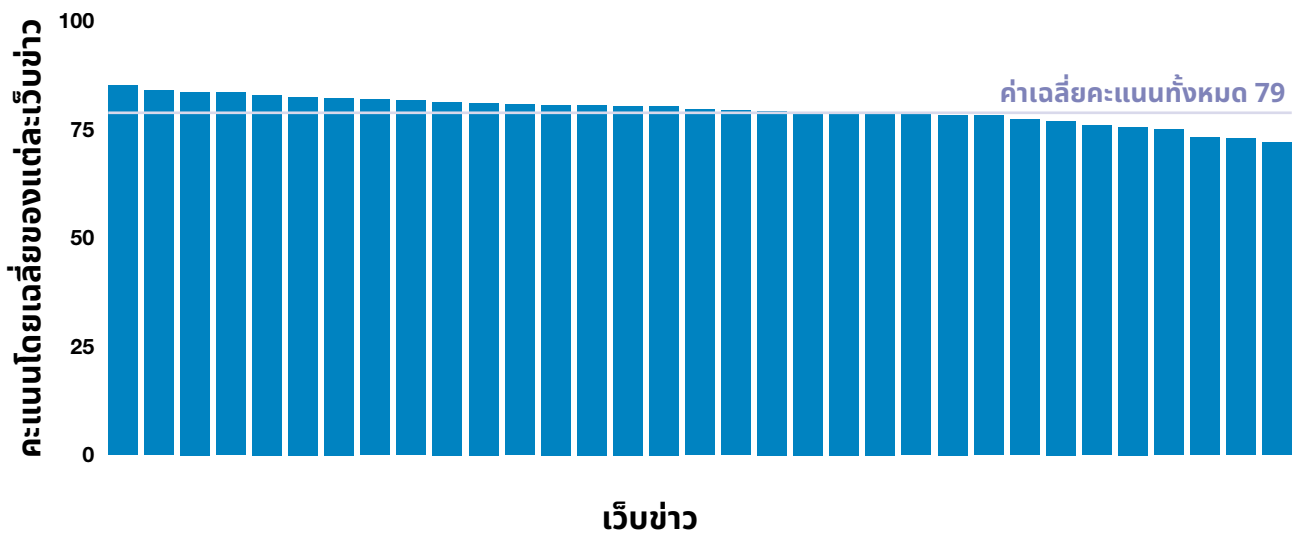
ในแง่ตัวชี้วัดด้านเนื้อหา เว็บไซต์ข่าวของประเทศไทยได้รับคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากตัวชี้วัดทั้งหมด โดยเฉพาะในเกณฑ์การระบุชื่อผู้เขียน (20 คะแนน จาก 100 คะแนน) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์สื่อของประเทศไทยมักไม่ได้ระบุผู้เขียนอย่างชัดเจนเพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้ชมเป้าหมายของตน นอกจากนี้ เว็บไซต์ยังได้รับคะแนนต่ำในส่วนของตัวบ่งชี้แหล่งที่มาและแหล่งอ้างอิงข้อมูล โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 35 คะแนน และ 54 คะแนน จาก 100 คะแนนตามลำดับ ผลการวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเว็บไซต์ที่ได้รับการประเมินมักไม่ได้ให้ความสำคัญกับปริมาณและคุณภาพของแหล่งที่มาของข้อมูลนำมาใช้ผลิตเนื้อหาของตน อีกทั้งยังไม่ให้ความสำคัญต่อแนวทางปฏิบัติที่นำมาใช้เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเนื้อหาบ่งชี้แหล่งที่มาและแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่ถูกต้องแม่นยำและโปร่งใส นอกจากนี้ การระบุผู้เขียนในเนื้อหาข่าวสามารถช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่สื่อที่ได้รับการประเมิน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้สื่อข่าวและทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้ชมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีหรือสถานที่ที่มีการต่อต้านสื่อสูงและมีความเสี่ยงว่าผู้เขียนอาจได้รับอันตราย การไม่ใช้นโยบายนี้กับทุกชิ้นงานที่มีการเผยแพร่จึงเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ ทว่า เว็บไซต์ข่าวควรระบุไว้อย่างชัดเจนและเปิดเผยนโยบายรวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการไม่ระบุชื่อผู้เขียนต่อสาธารณชน

ภาพที่ 4. คะแนนเนื้อหาจำแนกตามตัวชี้วัดย่อยๆ

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

ภาพที่ 5. คะแนนเนื้อหาจำแนกแต่ละเว็บไซต์

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

ด้านการปฏิบัติงาน (Operations Pillar)

ตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติงานประเมินว่าขั้นตอนการดำเนินงานและความโปร่งใสของระบบกองบรรณาธิการของเว็บไซต์ข่าว ทั้งในแง่ของนโยบายที่เผยแพร่และการปฏิบัติตามนโยบายเหล่านั้น คะแนนทั้งหมดมีการจัดระดับจากศูนย์ (น้อยที่สุด) ถึง 100 (ดีที่สุด) โดยทีมนักวิจัยไทยให้คะแนนตามข้อมูลที่มีอยู่ในเว็บไซต์และอื่นๆ ตามช่องทางออนไลน์ในช่วงขณะที่ทำการศึกษา

เว็บไซต์สื่อส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างได้รับคะแนนด้านตัวชี้วัดนี้ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือเมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยตัวชี้วัดด้านเนื้อหาซึ่งคือ 79 คะแนน คะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติงานของสื่อทุกเจ้าที่เราประเมินคือเพียง 35 คะแนนจาก 100 คะแนน โดยสำนักข่าวราวร้อยละ 55 ของจำนวนเว็บข่าวทั้งหมด (18 เว็บจาก 33 เว็บ) ได้คะแนนด้านการปฏิบัติงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าว มีสองเว็บข่าวเท่านั้นที่ได้คะแนนดีที่สุด คือ 68 คะแนน และ 64 คะแนนตามลำดับ คะแนนในด้านนี้ซึ่งเป็นผลจากการเปิดเผยข้อมูลที่ครอบคลุมต่อสาธารณชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลด้านหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการและแหล่งที่มาของข้อมูล รวมถึงนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการระบุผู้เขียนและโครงสร้างผู้ถือหุ้น

หากประเมินจากตัวชี้วัดทั้งหมดในตัวชี้วัดของการปฏิบัติงานนั้น นโยบายที่เกี่ยวกับการแสดงความเห็นเป็นส่วนที่สื่อไทยได้คะแนนดีที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 85 คะแนนจาก 100 คะแนน มีเว็บข่าว 28 เว็บจาก 33 เว็บที่ได้คะแนนในตัวชี้วัดนี้ดีเยี่ยม แต่ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะสื่อเหล่านี้ไม่มีช่องให้ผู้อ่านแสดงความเห็นบนเว็บ ซึ่งจะได้รับ 100 คะแนนเต็ม โดยข้อสันนิษฐานของเกณฑ์การประเมินคือหากเว็บนั้นๆ ไม่มีช่องคอมเมนต์บนเว็บถือว่าไม่มีช่องเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือน ในแง่นี้มีเพียงห้าเว็บข่าวเท่านั้นที่เปิดให้ผู้อ่านสามารถแสดงความเห็นบนเว็บไซต์ได้ ทั้งยังไม่มีข้อมูลว่าจะลดข้อมูลที่บิดเบือนได้อย่างไร หรือมีกลไกใดบ้างที่จะบังคับใช้นโยบายเพื่อลดข้อมูลบิดเบือน

ตัวบ่งชี้ด้านผู้ถือหุ้นได้รับคะแนนเฉลี่ยถึง 60 คะแนน จาก 100 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบางเว็บไซต์ในกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลโครงสร้างผู้ถือหุ้นในองค์กร การมีโครงสร้างผู้ถือหุ้นที่โปร่งใสช่วยประกันได้ว่าสื่อยึดมั่นต่อหลักการที่เสี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนกับชื่อนระหว่างผู้ถือหุ้นและทีมบรรณาธิการ อย่างไรก็ตาม เว็บไซต์มากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนเว็บข่าวทั้งหมด (18 จาก 33) ได้คะแนนต่ำกว่า 60 คะแนน โดยมีหนึ่งเว็บได้ 8 คะแนน จาก 100 คะแนน ซึ่งชี้ว่าตลาดสื่อไทยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นบนเว็บของตนเสมอไป การเปิดเผยโครงสร้างผู้ถือหุ้นสะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใสของเว็บสื่อ ซึ่งยิ่งโปร่งใสมาก คะแนนในส่วนนี้ก็มากขึ้น เพราะเชื่อว่าจะลดความเสี่ยงในการเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือนได้

ในการประเมินตัวชี้วัดเกี่ยวกับการรับประกันความถูกต้องและเที่ยงตรง (Ensuring Accuracy Indicator) กลุ่มเว็บข่าวตัวอย่างได้คะแนนน้อยที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ย 3 คะแนน

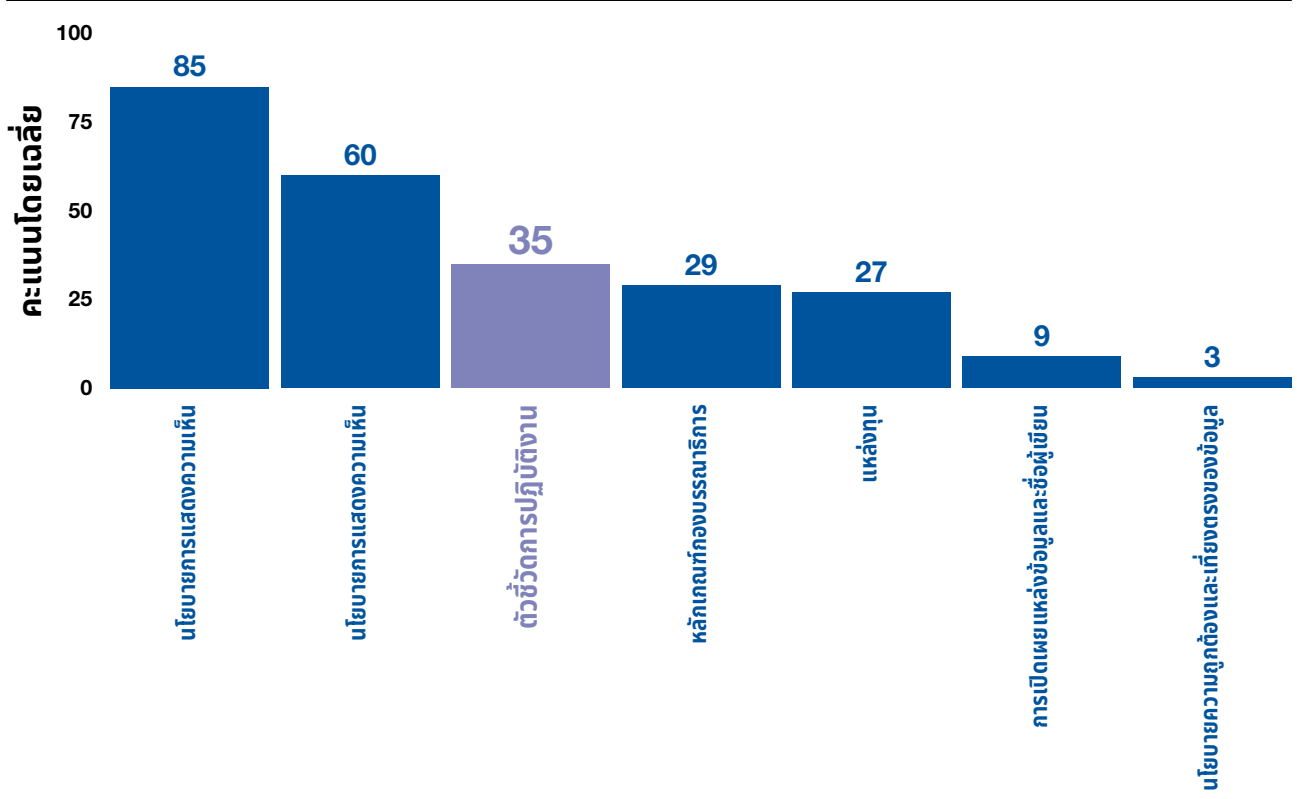
จาก 100 คะแนน เว็บไซต์ส่วนใหญ่ (28 จาก 33 หรือร้อยละ 85) ไม่มีกระบวนการหรือนโยบายที่ชัดเจนด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนและหลังเผยแพร่ข้อมูลโดยเว็บไซต์ นอกจากนี้เว็บไซต์เหล่านี้ยังไม่ใคร่เปิดช่องให้ผู้อ่านได้ร้องเรียนในกรณีที่เจอเนื้อหาซึ่งมีข้อมูลไม่ถูกต้อง น่ากังวลว่าการที่สื่อไทยได้รับคะแนนต่ำในตัวชี้วัดนี้ชี้ถึงหย่อนยานในการยึดหลักความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหาที่เผยแพร่ในพื้นที่ออนไลน์

สื่อไทยยังได้คะแนนน้อยกว่าการประเมินนโยบายด้านแหล่งที่มาของข้อมูลและการระบุชื่อผู้เขียน โดยได้คะแนนเฉลี่ยเพียง 9 คะแนนจาก 100 คะแนน เว็บไซต์สื่อที่ได้รับการประเมินส่วนใหญ่ (31 จาก 33 หรือร้อยละ 94) ได้คะแนนต่ำกว่า 20 ผลการประเมินสะท้อนว่าเว็บไซต์ใหม่ส่วนใหญ่ยังบกพร่องเรื่องความโปร่งใส โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับนโยบายให้ความเชื่อมั่นเรื่องความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูล การเสนอเนื้อหาที่เที่ยงตรง รวมถึงการแสดงความรู้สึกเมื่อเรื่องราวที่นำเสนอมีปัญหา

เมื่อมีการพิจารณาตัวชี้วัดผู้ถือหุ้นและแหล่งทุนสนับสนุนตลอดจนแหล่งรายได้ร่วมกัน ผลจากการประเมินชี้ว่ามีเว็บข่าว 7 เว็บได้รับคะแนนต่ำกว่า 30 ในตัวชี้วัดทั้งสองด้าน ที่น่าสนใจคือ เว็บดังกล่าวมีคะแนนจากตัวชี้วัดอื่นๆ ที่ผันแปรมาก กล่าวคือ เว็บไซต์หนึ่งของกลุ่มนี้ถูกจัดอยู่ในประเภทเว็บไซต์ที่มีความเสี่ยงสูงสุดในขณะที่ อีกหนึ่งเว็บไซต์ได้รับคะแนนสูงสุดด้านเนื้อหา การเปิดเผยข้อมูลด้านผู้ถือหุ้นและแหล่งทุนสนับสนุนตลอดจนแหล่งรายได้ต่อสาธารณชนจึงเป็นจะช่วยลดความเสี่ยงที่เว็บเหล่านี้จะเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือน นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวยังช่วยให้ผู้อ่านเห็นว่าเนื้อหาใดมีผลประโยชน์ทับซ้อนแอบแฝง หรือมีการใช้อำนาจสื่อในทางที่ผิด รวมถึงสื่ออื่นๆ มีลักษณะควบรวมหรือไม่ นอกจากนี้ ข้อมูลส่วนนี้ยังช่วยให้สาธารณชนมั่นใจได้ว่าสื่อเป็นอิสระจากอิทธิพลกลุ่มทุน และไว้วางใจสื่ออื่นๆ ได้

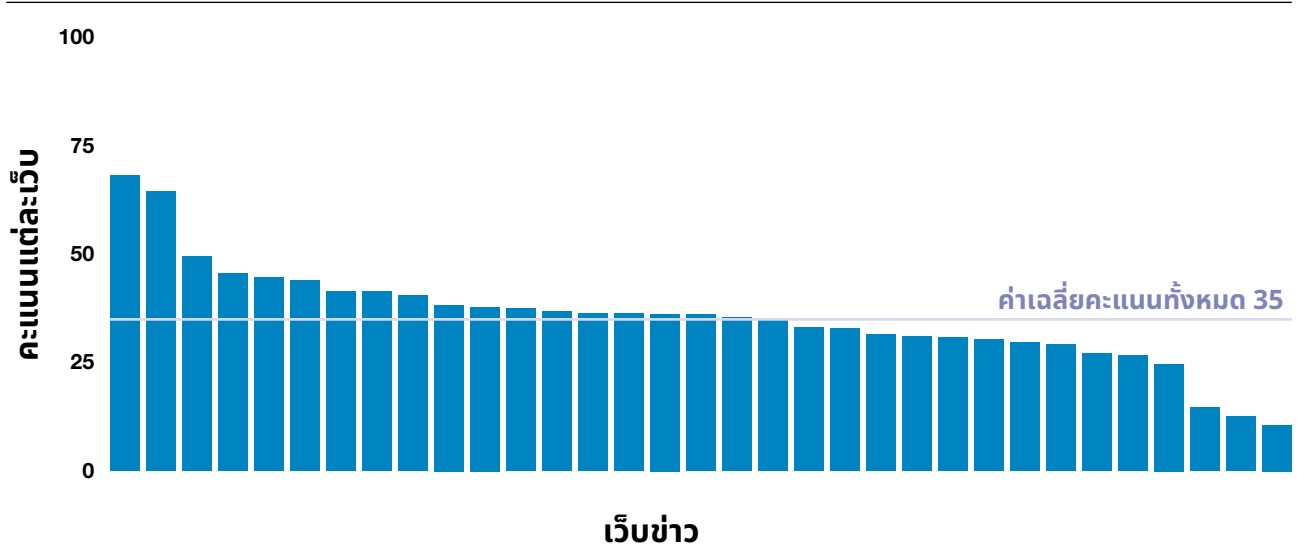
อีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ จากเว็บข่าวทั้งหมด 33 เว็บไซต์ มีเว็บ 18 เว็บที่ได้คะแนนในส่วนตัวชี้วัดผู้ถือหุ้นค่อนข้างดี (มากกว่า 50 คะแนน จาก 100 คะแนน) แต่ได้คะแนนน้อยในส่วนตัวชี้วัดด้านข้อมูลทุนสนับสนุนและแหล่งรายได้ (น้อยกว่า 50 คะแนน จาก 100 คะแนน) จาก 18 เว็บข่าวดังกล่าวมี 6 เว็บที่ได้คะแนน 100 คะแนนในส่วนการเปิดเผยข้อมูลผู้ถือหุ้น แต่ได้คะแนนน้อยกว่า 40 คะแนนในส่วนตัวข้อมูลทุนสนับสนุนและแหล่งรายได้ ทั้งนี้ สื่อไทยไม่ค่อยเปิดเผยแหล่งที่มาของรายได้ และไม่มีข้อบังคับใดๆ ที่กำหนดให้สื่อต้องรายงานข้อมูลนี้ อย่างไรก็ตาม หากเว็บข่าวมีความโปร่งใสด้านข้อมูลแหล่งที่มาของทุนสนับสนุนมากขึ้น ผู้อ่านจะสามารถแยกเว็บที่รายงานข่าวคุณภาพสูงออกจากข่าวที่มีโฆษณาแฝง นอกจากนี้ การมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนที่หลากหลายยังช่วยลดโอกาสที่จะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในกองบรรณาธิการ ยังมีความโปร่งใสเพียงใด เว็บไซต์นั้นๆ ก็จะมีคะแนนในส่วนโครงสร้างด้านการปฏิบัติงานสูงขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนในตลาดสื่อไทยด้วย

ภาพที่ 6. คะแนนการปฏิบัติงาน จำแนกตามตัวชี้วัด

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

ภาพที่ 7. คะแนนการปฏิบัติงาน จำแนกตามเว็บไซต์

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

บทสรุป

เว็บไซต์ข่าวไทยในกลุ่มตัวอย่างของ การศึกษานี้มีเสี่ยงที่จะเผยแพร่ข้อมูล บิดเบือนในระดับปานกลาง

ตามการประเมินด้วยระเบียบวิธีวิจัยของ GDI โดยมีเว็บไซต์ข่าว 15 เว็บไซต์ที่มีความเสี่ยงปานกลาง อีก 2 เว็บไซต์มีความเสี่ยงต่ำ ส่วน อีก 14 เว็บไซต์มีความเสี่ยงสูง โดย 2 เว็บไซต์ที่มีความเสี่ยงสูงสุด

งานศึกษาชิ้นนี้ชี้ว่าคะแนนโดยเฉลี่ยที่วัดจากเกณฑ์เนื้อหา และการปฏิบัติงานห่างกันมาก โดยในส่วนของเนื้อหา คะแนนเฉลี่ยคิดเป็น 79 คะแนน แต่ในส่วนการปฏิบัติงาน สื่อเหล่านี้ ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 35 คะแนน สื่อได้คะแนนค่อนข้างดีในแง่ของเนื้อหา ตีความได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือน เนื้อหาที่สุ่มตัวอย่างมาและได้รับการประเมิน ส่วนใหญ่แทบจะไม่มีภาษาที่สื่อความเคลือบขัง มีอคติ หรือ โจมตีกลุ่มบุคคลหนึ่งโดยใช้ข้อความที่เป็นลบ หรือใช้วิธีสื่อสารแบบเป็นปรปักษ์

อย่างไรก็ตาม สื่อไทยไม่ค่อยเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานของตน ฉะนั้นปัจจัยเสี่ยงหลายประการในประเทศไทยเกิดจากการที่สาธารณชนไม่มีข้อมูลด้านนโยบาย และแนวปฏิบัติขององค์กรสื่อ เช่น ข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูลและชื่อผู้เขียน การเปิดเผยข้อมูลด้านทุนสนับสนุนและรายได้ รวมถึงหลักเกณฑ์ด้านบรรณาธิการของเว็บไซต์ ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความโปร่งใสและการขาดการบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่อาจเกี่ยวข้องกับนโยบายดังกล่าว หากสาธารณชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลด้านนโยบายและแนวปฏิบัติของสื่อ อาจยิ่งเพิ่มความเสี่ยงให้แก่เว็บไซต์ในการสื่อสารข้อมูลที่บิดเบือนไปยังผู้อ่าน

เว็บไซต์ข่าวมีมาตรการได้หลายวิธีเพื่อลดความเสี่ยงที่สื่อจะสื่อสาร ข้อมูลบิดเบือนไปยังผู้อ่าน เช่น

- กำหนดมาตรฐานและหลักการของบรรณาธิการที่ชัดเจน และมีความจำเพาะเจาะจง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเป็นอิสระของกองบรรณาธิการ จากอิทธิพลใด ๆ หากมีข้อมูล อยู่แล้ว ก็ควรเปิดเผยบนเว็บไซต์ข่าวเพื่อให้สาธารณชน เข้าถึงได้
- กำหนดและเผยแพร่นโยบายตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน เผยแพร่ข้อมูล และสร้างกลไกแก้ไขข้อผิดพลาดหลังการ เผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและถูกต้อง มากที่สุด
- กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการระบุชื่อผู้เขียน โดยให้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ พร้อมชี้ ให้ผู้อ่านเห็นว่าสำนักข่าวจะยอมรับผิดหากมีความผิดพลาด ในการรายงานข้อมูลข่าวสาร
- ระบุแหล่งที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าวอย่างชัดเจนเพื่อ สร้างความมั่นใจว่าเนื้อหาในบทความนั้นๆ เที่ยงตรง ถูก ต้อง และมีข้อเท็จจริงรองรับ
- แสดงความโปร่งใสด้านข้อมูลผู้ถือหุ้นและผู้บริหารมากขึ้น เปิดเผยข้อมูลกองบรรณาธิการของเว็บไซต์บนเว็บไซต์ข่าว อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ภาคผนวก: ระเบียบวิธีวิจัย

Global Disinformation Index (GDI) หรือดัชนีชี้วัดข้อมูลบิดเบือนระดับสากล เป็นหน่วยงานที่ประเมินระดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือนของตลาดสื่อออนไลน์ของประเทศไทย ตลาดสื่อออนไลน์ของประเทศไทยมีตัวแทนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 30-35 เว็บไซต์ที่ได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณาจำนวนการเข้าชมออนไลน์และจำนวนผู้ติดตามบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการครอบคลุมเชิงภูมิศาสตร์และภาพการเป็นตัวแทนของชุมชนทั้งในด้านเชื้อชาติ ชาติพันธุ์และศาสนา

ดัชนีประกอบด้วยสองกลุ่มคือตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับเนื้อหาและการปฏิบัติงาน รวมทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดด้านเนื้อหาประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ประเมินองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะของเนื้อหาแต่ละเว็บ ได้แก่ เนื้อหาเน้นความเป็นศัตรูหรือไม่ (adversariality) ความน่าเชื่อถือหรือไม่ นำเสนอข่าวเพื่อปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่านหรือไม่ (sensationalism) และเป็นกลางหรือไม่ (impartiality) ส่วนตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติงานนั้นประเมินความโปร่งใส รวมถึงการบังคับใช้นโยบายและกฎระเบียบที่เว็บไซต์นั้นๆ ปฏิบัติตามเพื่อเป็นการรับประกันว่าข่าวที่เผยแพร่มีความเชื่อถือและมีคุณภาพ

การเลือกเว็บไซต์ในการทำวิจัย

กลุ่มเว็บที่เลือกมาศึกษานี้ผสมเกสรของงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกัน โดย GDI ได้รวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ข่าวจำนวน 50 เว็บไซต์ที่มีการเข้าชมมากที่สุดในตลาดสื่อ จากนั้นตรวจสอบรายชื่อนี้เป็นการภายในเพื่อประเมินความเกี่ยวข้องและการเข้าถึงของเว็บไซต์ ต่อมารายชื่อถูกลดลงเหลือ 35 รายเพื่อให้แน่ใจว่าเว็บไซต์ตัวอย่างมีความครอบคลุมเชิงภูมิศาสตร์และมีภาพการเป็นตัวแทนของชุมชนทั้งในด้านเชื้อชาติ ชาติพันธุ์และศาสนา ตลาดสื่อตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกรอบสุดท้ายถือเป็นกลุ่มเว็บไซต์ที่เชื่อถือการรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วนตลอดกระบวนการตรวจสอบ โดยทั่วไป ทีมงานคิดเว็บไซต์ต่างประเทศออกจากกลุ่มตัวอย่าง เพราะการจัดระดับความเสี่ยงของเว็บไซต์ต่างประเทศต้องได้รับการประเมินในตลาดที่เว็บไซต์นั้นก่อตั้งขึ้น²⁵ นอกจากนี้ทีมไม่ได้ประเมินเว็บไซต์ที่รวบรวมข่าว แต่ไม่ได้ผลิตข่าว โดยเว็บไซต์ทั้งหมดที่เลือกมาจะได้รับการประเมินจากเนื้อหาของเว็บไซต์เองจริงๆ เท่านั้น ตลาดสื่อตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกรอบสุดท้ายคือกลุ่มเว็บไซต์จำนวน 30 ถึง 35 เว็บไซต์ที่เชื่อถือการรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วนตลอดกระบวนการตรวจสอบ

การรวบรวมข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ประเมินเนื้อหาเน้นตรวจสอบบทความตัวอย่างจำนวน 20 บทความที่เผยแพร่โดยแต่ละเว็บ โดยมีบทความจำนวน 10 บทความที่ได้รับการสุ่มเลือกระหว่างบทความของเว็บที่ได้รับการแชร์บ่อยที่สุดบนเฟซบุ๊ก โดยทั่วไปภายในระยะเวลาสองเดือน ส่วนบทความที่เหลืออีก 10 บทความจะได้รับการสุ่มเลือกจากกลุ่มบทความของโดเมนที่ครอบคลุมหัวข้อที่มีแนวโน้มจะมีการนำเสนอข้อมูลบิดเบือน

บทความที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างมาจะถูกกลบข้อมูลต่างๆ ที่เป็นการระบุตัวตนของบทความที่อาจทำให้นักวิจัยรู้ตัวตนของผู้เผยแพร่หรือผู้เขียนบทความ บทความนิรนามแต่ละบทความจะได้รับการตรวจสอบโดยนักวิจัยภายในไทยสี่คนที่ได้รับการฝึกอบรมด้านคู่มือลงรหัสข้อมูลด้านฐานโครงสร้างเนื้อหาของ GDI โดยนักวิเคราะห์ทั้งสี่คนตอบคำถาม 13 ข้อที่ออกแบบมาเพื่อประเมินองค์ประกอบและคุณลักษณะของเนื้อหาบทความ และพาดหัวข่าวของบทความนิรนามแต่ละบทความ ภายหลังการบันทึกข้อมูลตามเนื้อหาของบทความนิรนามแล้ว นักวิจัยจะตรวจสอบว่ามีการนำเสนอบทความนั้นๆ บนเว็บอย่างไร

ส่วนตัวชี้วัดด้านการนั้นประเมินคู่มือปฏิบัติการที่เผยแพร่ในแต่ละเว็บไซต์ โดยนักวิจัยในไทยตอบคำถาม 72 ข้อที่ GDI ออกแบบมาเพื่อประเมินโครงสร้างผู้ถือหุ้น การบริหารจัดการ และคุณสมบัติสนับสนุนและรายได้ ความเป็นอิสระของกองบรรณาธิการ หลักการและแนวทางนโยบายการระบุแหล่งที่มาของข้อมูล รวมไปถึงนโยบายการแก้ไขข้อผิดพลาดและการตรวจสอบข้อเท็จจริงและกฎระเบียบและนโยบายสำหรับช่องทางการแสดงความคิดเห็นสำหรับผู้อ่านในแต่ละโดเมน นอกจากนี้ นักวิจัยต้องตอบคำถามเพิ่มเติม 7 ชุดเพื่อชี้วัดสถานการณ์ที่มีการละเมิดจรรยาบรรณบรรณาธิการสื่อและจริยธรรมต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ที่เว็บระบุไว้ ระหว่างที่มีการตรวจสอบการดำเนินงานและการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ ในแต่ละครั้ง นักวิจัยได้รวบรวมหลักฐานต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบผลการประเมินไปด้วยในขณะเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างตัวชี้วัด

เมื่อวิจัยรวบรวมและประเมินข้อมูลแล้ว ข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งต่อไปเพื่อประเมินคะแนนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ตามเกณฑ์ชี้วัด 10 ตัว ตัวชี้วัดด้านเนื้อหาที่ใช้วัดความเสี่ยงสื่อในขั้นตอนสุดท้ายนั้นประกอบไปด้วย อคติในบทความ (article bias) การอ้างที่มาของข่าว (attribution) ข้อมูลของผู้เขียนบทความ (byline information) ความถูกต้องเที่ยงตรงของพาดหัว (headline accuracy) การใช้ภาษาแบ่งฝักฝ่าย (out-group and in-group dynamics) การมีพาดหัวข้อข่าว (lede present) การโจมตีบุคคลด้วยภาษาเชิงลบ (negative targeting) การใช้ภาษาปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน (sensational language) การใช้ภาพหรือกราฟิกปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน (sensational visuals) และการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้เขียนข่าว (sources) สำหรับตัวชี้วัดแต่ละตัว ค่าต่างๆได้รับการปรับบรรทัดฐานตามระดับ 0 ถึง 100 คะแนนฐานที่แต่ละเว็บได้รับคือคะแนนค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของคะแนนสำหรับตัวชี้วัดทั้งหมดและมีคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 100 ข้อมูลในตารางที่ 2 จะเป็นการแสดงค่าน้ำหนักคะแนน

ตารางที่ 2. ค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดด้านเนื้อหา

ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก
อคติในบทความ	1
การโจมตีบุคคลด้วยภาษาเชิงลบ	1
การใช้ภาษาแบ่งฝักฝ่าย	1
การใช้ภาษาปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน	1
การใช้ภาพหรือกราฟิกปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน	1
การระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้เขียนข่าว	0.5
การอ้างที่มาของข่าว	0.5
ความถูกต้องเที่ยงตรงของพาดหัวข่าว	0.5
การมีพาดหัวข้อข่าว	0.25
การระบุข้อมูลของผู้เขียน	0.25

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

สำหรับตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติงาน นักวิจัยในไทยได้รวบรวมและตรวจสอบในขั้นตอนที่เรียกว่า Operations and Enforcement Reviews โดยตัวชี้วัดแบ่งเป็นหกตัวย่อยและถูกคำนวณคะแนนเฉลี่ย ผลตัวชี้วัดฐานการปฏิบัติงาน (Operations Pillar) มีดังนี้ นโยบายความถูกต้องเที่ยงตรง (accuracy policies) นโยบายการแสดงความคิดเห็น (comment policies) นโยบายด้านหลักเกณฑ์ของกองบรรณาธิการ (editorial guidelines) ทุนสนับสนุนและรายได้ (funding) รวมถึงการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้เขียนข่าวและชื่อผู้เขียน (sources and byline policies) สำหรับตัวชี้วัดแต่ละตัว ค่าต่างๆได้รับการปรับให้อยู่ที่ระดับ 0 ถึง 100 ส่วนคะแนนส่วนนี้จะเป็คะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดทั้งหมด ตัวชี้วัดย่อยของตัวชี้วัดสองกลุ่ม (Content Pillar และ Operations Pillar) อยู่ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3. โครงสร้างและตัวชี้วัดข้อมูลบิดเบือนระดับสากล

กลุ่มตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่ม	ตัวชี้วัดย่อย	หน่วยการวิเคราะห์	คำจำกัดความ	หลักการพื้นฐานทางเหตุผล	
ด้านเนื้อหา	อคติในบทความ	ไม่มี	บทความ	ระดับอคติที่แสดงออกมาในบทความ การเขียนที่แสดงอคติ การนำเสนอข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้อง มีการใช้ตรรกะบิดเบือนและ/หรือไม่นำเสนอแนวคิดที่แตกต่าง หรือ มีการนำเสนออย่างไม่เป็นธรรม	บ่งชี้ถึงการรายงานด้วยความเป็นกลางตามข้อเท็จจริงหรือการวิเคราะห์หรือด้านอย่างมีความสมดุล	
	การโจมตีบุคคลด้วยภาษาเชิงลบ			บ่งบอกถึงคำพูดแสดงความเกลียดชัง อคติหรือการนำเสนอแบบปรักปรำ		
	การใช้ภาษาแบ่งฝักฝ่าย			บ่งบอกถึงคำพูดแสดงความเกลียดชัง อคติหรือการนำเสนอแบบปรักปรำ		
	การใช้ภาษาปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน			บ่งชี้ถึงการรายงานด้วยความเป็นกลางตามข้อเท็จจริงหรือการวิเคราะห์หรือด้านอย่างมีความสมดุล		
	การใช้ภาพหรือกราฟิกปลุกปั่นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน			บ่งชี้ถึงการรายงานด้วยความเป็นกลางตามข้อเท็จจริงหรือการวิเคราะห์หรือด้านอย่างมีความสมดุล		
	การระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่เขียนซ้ำ			บ่งชี้ถึงการรายงานตามข้อเท็จจริงและมีมาตรฐานวิชาชีพสื่อสารมวลชนสูง		
	การอ้างที่มาของข่าว			บ่งชี้ถึงการรายงานตามข้อเท็จจริงและมีมาตรฐานวิชาชีพสื่อสารมวลชนสูง		
	ความถูกต้องเที่ยงตรงของพาดหัวข่าว			ตัวบ่งชี้ของคลิกเบต (การล่อให้คลิก)		
	การพาดหัวข่าวซ้ำ			บ่งชี้ถึงการรายงานตามข้อเท็จจริงและมีมาตรฐานวิชาชีพสื่อสารมวลชนสูง		
	การระบุผู้เขียน (byline)			การระบุแหล่งที่มาของข่าวสารซึ่งเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อความเที่ยงตรงในการนำเสนอ		
ด้านการปฏิบัติงาน	หลักเกณฑ์ของบรรณาธิการ	ความเป็นอิสระของบรรณาธิการ	เว็บไซต์	การจัดอันดับสำหรับจำนวนของนโยบายที่มีการแจกแจงบนเว็บไซต์ (ปรับถ่วงน้ำหนักให้เห็นการแทรกแซงบรรณาธิการหรือผลประโยชน์ทับซ้อน)	ประเมินระดับความเป็นอิสระของบรรณาธิการและนโยบายที่ใช้เพื่อลดการทับซ้อนของผลประโยชน์	
		จุดยืนของกองบรรณาธิการเกี่ยวกับเนื้อหาหนึ่งๆ		การจัดอันดับว่าเว็บไซต์มีความเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายการเชื่อมโยงใดๆโดยพิจารณาจากจุดยืนของบรรณาธิการที่เผยแพร่	บ่งชี้ถึงการตัดสินใจด้านบรรณาธิการที่มีการเมืองหรือจุดมุ่งหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง	
		แนวทางในการผลิตเนื้อหา		การจัดอันดับสำหรับจำนวนนโยบายที่แจกแจงบนเว็บไซต์ (ปรับถ่วงน้ำหนักให้เห็นการแทรกแซงบรรณาธิการหรือผลประโยชน์ทับซ้อน)	ประเมินนโยบายที่มีอยู่เพื่อสร้างความมั่นใจว่าข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงจะได้รับรายงานโดยปราศจากอคติ	
	นโยบายด้านเพื่อประสิทธิภาพที่ถูกต้องแม่นยำ	ข่าว หรือบทวิเคราะห์		การจัดอันดับว่ามีภาระผลิตเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ในเว็บไซต์หรือไม่	ประเมินนโยบายที่มีอยู่เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้อ่านจะสามารถแยกแยะข้อมูลที่เป็นข่าวและเนื้อหาที่เป็นการแสดงความคิดเห็นจากกันได้	
		การตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนเผยแพร่		การจัดอันดับว่ามีภาระผลิตเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนเผยแพร่ที่ระบุไว้ในเว็บไซต์หรือไม่	ประเมินนโยบายที่มีอยู่เพื่อสร้างความมั่นใจว่ามีการรายงานข้อมูลที่ถูกตรวจสอบแล้ว	
	นโยบายด้านแหล่งที่มาของข้อมูลและการระบุผู้เขียน	ไม่มี		การแก้ไขข้อผิดพลาดหลังการเผยแพร่	การจัดอันดับว่ามีภาระผลิตเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการแก้ไขข้อผิดพลาดที่จำเป็นหรือไม่	ประเมินนโยบายที่สร้างความปลอดภัยที่จำเป็นต่อการแก้ไขข้อผิดพลาดที่จำเป็นอย่างไร้ข้อสงสัยและเพียงพอ
				การแก้ไขข้อผิดพลาดหลังการเผยแพร่	การจัดอันดับสำหรับจำนวนนโยบายและวิถีปฏิบัติที่แจกแจงบนเว็บไซต์ (ปรับถ่วงน้ำหนักให้เห็นการแทรกแซงบรรณาธิการหรือผลประโยชน์ทับซ้อน)	ประเมินนโยบายเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลอ้างอิงของเรื่องราว ข้อเท็จจริง และสื่อ (ไม่ว่าจะเปิดเผยตัวตนหรือไม่เปิดเผย) บ่งชี้ถึงนโยบายที่สร้างความมั่นใจว่าข้อเท็จจริงมีความถูกต้องเที่ยงตรง สื่อน่าเชื่อถือ และการแสดงความรับผิดชอบต่อเรื่องราวที่นำเสนอ
	แหล่งทุนและรายได้	โครงสร้างค่าตอบแทนที่หลากหลาย		การแสดงความรับผิดชอบในพันธมิตรที่มีต่อผู้อ่าน	การจัดอันดับสำหรับจำนวนแหล่งที่มาที่แจกแจงบนเว็บไซต์ (ปรับถ่วงน้ำหนักให้เห็นการแทรกแซงบรรณาธิการหรือผลประโยชน์ทับซ้อน)	บ่งชี้ถึงความโปร่งใสที่ได้ทั้งมีผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งเกิดจากการพึ่งพาทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนไม่กี่แหล่ง
				ทุนสนับสนุนที่โปร่งใส	การจัดอันดับโดยพิจารณาว่ามีแหล่งรายได้ที่มาจากความสัมพันธ์สมาชิกของผู้อ่านหรือการบริจาคหรือไม่	บ่งชี้ถึงการแสดงความรับผิดชอบและพันธมิตรที่บ่งชี้ต่อการนำเสนอเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงกว่าเนื้อหาที่มุ่งเน้นการรายได้จากโฆษณา
				ทุนสนับสนุนที่โปร่งใส	การจัดอันดับโดยพิจารณาจากระดับของความโปร่งใสของเว็บไซต์ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของทุนสนับสนุน	บ่งชี้ถึงความโปร่งใสที่จำเป็นต่อการควบคุมดูแลเรื่องค่าตอบแทนและผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการมีแหล่งรายได้ที่คลุมเครือ
	ข้อมูลผู้ถือหุ้น	ความเป็นอิสระของผู้บริหารจากผู้ถือหุ้น		การจัดอันดับโดยพิจารณาจากการระบุจำนวนของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทางการเงินและด้านบรรณาธิการที่ถือครองบนเว็บไซต์ (ปรับถ่วงน้ำหนักให้เห็นการแทรกแซงบรรณาธิการหรือผลประโยชน์ทับซ้อน)	บ่งชี้ถึงการตัดสินใจที่แบ่งแยกผู้ถือหุ้นระหว่างส่วนการเงินและบรรณาธิการเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน	
		การถือหุ้นที่โปร่งใส		การจัดอันดับโดยพิจารณาจากระดับความโปร่งใสของเว็บไซต์ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างผู้ถือหุ้น	บ่งชี้ถึงความโปร่งใสที่จำเป็นต่อการกำกับควบคุมเรื่องค่าตอบแทนและผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการโครงสร้างผู้ถือหุ้นที่คลุมเครือ	
การเปิดให้ผู้อ่านแสดงความเห็นในเว็บไซต์	นโยบาย	การกำกับควบคุม	การจัดอันดับสำหรับจำนวนของนโยบายที่มีการแจกแจงบนเว็บไซต์	ประเมินนโยบายต่างๆที่ลดข้อมูลบิดเบือนในส่วนเนื้อหาของที่มาจากผู้อ่านหรือผู้เข้าชม		
			การจัดอันดับสำหรับกลไกต่างๆที่ใช้กำกับควบคุมนโยบายด้านการแสดงความเห็นบนเว็บไซต์	ประเมินกลไกที่บังคับใช้นโยบายต่างๆที่ลดข้อมูลบิดเบือนในส่วนเนื้อหาของที่มาจากผู้อ่านหรือผู้เข้าชม		

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

การจัดอันดับความเสี่ยง

คะแนนดัชนีโดยรวมสำหรับแต่ละเว็บคือค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกกลุ่มตัวชี้วัด จากนั้น จะจำแนกตามระดับความเสี่ยงห้าหมวดหมู่ตามคะแนนดัชนีโดยรวมของแต่ละเว็บ หมวดหมู่ความเสี่ยงถูกกำหนดบนพื้นฐานของชุดข้อมูลอ้างอิงที่ปรับค่ามาตรฐานให้สอดคล้องกับการแจกแจงแบบปกติ

(Normal distribution) ที่มีค่าเฉลี่ยเป็น 0 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1 คะแนนที่ปรับเป็นมาตรฐานและระยะห่างจากค่าเฉลี่ยถูกนำมาใช้กำหนดอันดับสำหรับระดับความเสี่ยงในแต่ละระดับตามที่ระบุไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4. ระดับความเสี่ยงด้านข้อมูลบิดเบือน

ระดับความเสี่ยง	ขอบเขตล่างสุด	ขอบเขตบนสุด	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย
ความเสี่ยงน้อยที่สุด	80.28	100	> 1.5
ความเสี่ยงต่ำ	68.84	80.27	> 0.5 and ≤ 1.5
ความเสี่ยงปานกลาง	57.41	68.83	> -0.5 and ≤ 0.5
ความเสี่ยงสูง	45.97	57.40	> -1.5 and ≤ -0.5
ความเสี่ยงสูงสุด	0	45.96	≤ -1.5

แหล่งที่มา: Global Disinformation Index

อ้างอิงท้ายเรื่อง

- 1 คำโครงการกรอบการประเมินของ GDI อยู่ในภาคผนวกของรายงานฉบับนี้
- 2 Datareportal. (February 13, 2023). Digital 2023: Thailand. datareportal.com/reports/digital-2023-thailand.
- 3 Ibid.
- 4 Statcounter. (2022). Social Media Stats in Thailand Jan – Dec 2022. gs.statcounter.com/social-media-stats/all/thailand/2022.
- 5 Newman, N., Fletcher, R., Robertson, C.T., Eddy, K., and Nielsen, R.K. (2022). Reuters Institute Digital News Report 2022. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2022>, 25.
- 6 Kheokao, J. and Kheokao, D. In Newman et al, 2022, 151.
- 7 Newman et al, 2022, 28; Kheokao, J. and Kheokao, D. In Newman et al, 2022, 150.
- 8 Newman et al, 2022, 28.
- 9 สมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.) "Nielsen Media Spending 2022 เปิดตัวโฆษณาเดือนธันวาคม ปี 2022". https://www.adasso thai.com/include/upload/images/th_exp_file/2023011202133539734.pdf.
- 10 พรรษาสิริ กุหลาบ, อริน เจียจันทร์พงษ์, และกิตเทพ ดิสุคนธ์. (2565) รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยภูมิทัศน์สื่อไทย 2565. ได้รับทุนวิจัยจากมูลนิธิการศึกษาและสื่อภาคประชาชนอีสาน, UNESCO และสถานทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย.
- 11 Kheokao, J. and Kheokao, D. In Newman et al, 2022, 150; Asia Centre. (2022). Media Freedom in Southeast Asia: Repeal Restrictive Laws, Strengthen Quality Journalism. <https://asiacentre.org/wp-content/uploads/Media-Freedom-in-Southeast-Asia-Repeal-Restrictive-Laws-Strengthen-Quality-Journalism.pdf>, 27.
- 12 อริน เจียจันทร์พงษ์ และ พรรษาสิริ กุหลาบ. (2565). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการปรับตัวขององค์กรข่าวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจและบทบาทหน้าที่ต่อสังคม: กรณีศึกษาองค์กรสื่อกระแสหลัก. ได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2565.
- 13 Newman et al, 2022, 41; Reporters without Borders. (n.d.). "Thailand". <https://rsf.org/en/country/thailand>.
- 14 Freedom House. (2023). Freedom in the World 2022. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-02/FIW_2022_PDF_Booklet_Digital_Final_Web.pdf, 4; Freedom House. (2022). "Internet Freedom Scores". freedomhouse.org/countries/freedom-net/scores.
- 15 iLaw. (n.d.) 10 Q&A about lèse majesté law. Freedom. <https://freedom.ilaw.or.th/en/freedom-of-expression-101/QA-112>; Reuters. (August 4, 2020). Explainer: Thailand's lèse majesté law. <https://www.reuters.com/article/us-thailand-protests-monarchy-explainer-idUSKCN2501Q1>.
- 16 Freedom House. (2023); Freedom House. (2022); Human Rights Watch. (n.d.). "Thailand: Events of 2022". <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/thailand>.
- 17 Human Rights Lawyers Association. (ม.ป.ป.). รายงานข้อเสนอแนะต่อการคุ้มครองผู้ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะจากการถูกฟ้องคดี. <https://naksit.net/wp-content/uploads/2019/10/20190811-thai.pdf>; Prachatai. (November 29, 2019). เปิดรายงานวิจัย SLAPP คดีการฟ้องปิดปากเพื่อจำกัดเสรีภาพในการพูด. <https://prachatai.com/journal/2019/11/85342>.
- 18 Reporters without Borders. (n.d.).
- 19 Prachatai. (November 26, 2021). กสทช.แนะสื่อเสียงเสนอข้อเรียกร้องปฏิรูปสถาบันกษัตริย์-จดวิเคราะหการแก้ ม.112. <https://prachatai.com/journal/2021/11/96132>.
- 20 Kheokao, J. and Kheokao, D. In Newman et al, 2022, 150; Asia Centre, 2022, 12.
- 21 Kheokao, J. and Kheokao, D. In Newman et al, 2022, 150; Asia Centre. (2022). Media Freedom in Southeast Asia: Repeal Restrictive Laws, Strengthen Quality Journalism. <https://asiacentre.org/wp-content/uploads/Media-Freedom-in-Southeast-Asia-Repeal-Restrictive-Laws-Strengthen-Quality-Journalism.pdf>, 26.

22 Sombatpoonsiri, J. (April 7, 2022). "Labelling Fake News: The Politics of Regulating Disinformation in Thailand". ISEAS Yusof Ishak Institute. <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2022-34-labelling-fake-news-the-politics-of-regulating-disinformation-in-thailand-by-janjira-sombatpoonsiri>.

23 iLaw. (June 16, 2021). โควิดระลอกสาม: การคุกคามและคดีความที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องในสถานการณ์โควิด 19. <https://freedom.ilaw.or.th/node/925>.

24 Bangkok Post. (2021). "Gone Viral: Covid-19 and "fake news" in Thailand. <https://www.bangkokpost.com/specials/data-visualization>.

25 ในบางกรณี ช่องทางเผยแพร่ข่าวระหว่างประเทศอาจนำมาร่วมศึกษาได้หากตลาดในประเทศมีขนาดเล็ก เว็บไซต์นั้นๆได้รับพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องสูง หรือเนื้อหาบนเว็บไซต์มีความจำเพาะเจาะจงในตลาดตลาดที่มีการประเมินและ GDI ยังไม่ได้พัฒนาการจัดระดับความเสี่ยงสำหรับเว็บไซต์นั้นๆที่ใดมาก่อน

www.disinformationindex.org